นางสาววิการัตน์ นิยมไทย
นิติกร สำนักกฎหมาย

“เครื่องดื่มแอลกอฮอล์” สินค้าที่ต้องได้รับการควบคุม

๑. บทนำ

“เครื่องดื่มแอลกอฮอล์” เป็นเครื่องดื่มชนิดที่มีเอทิลแอลกอฮอล์ผสมอยู่ เกิดจากกระบวนการหมักน้ำตาล เช่น จากข้าว องุ่น ข้าวโพดกับยีสต์ เมื่อบริโภคเข้าไปในร่างกายจะถูกดูดซึมอย่างรวดเร็วโดยลำไส้เล็กส่วนต้น มีฤทธิ์ต่อสมอง ก่อให้เกิดความรู้สึกกระปรี้กระเปร่า คึกคะนอง มีผลต่อการตัดสินใจ การพูด ความว่องไวในการทำงานของระบบประสาทและกล้ามเนื้อช้าลงมีผลต่อการขับขี่ยานพาหนะ การดูดซึมของวิตามินบีชนิดต่าง ๆ ลดลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิตามินบี ๑ ซึ่งเป็นสาเหตุของโรคสมองเสื่อม มีฤทธิ์ต่อตับก่อให้เกิดโรคตับอักเสบ ไขมันสะสมในตับและโรคตับแข็ง มีฤทธิ์ต่อหลอดเลือดและหัวใจก่อให้เกิดภาวะความดันโลหิตสูง ระดับคอเลสเทอรอลและไตรกลีเซอร์ไรด์สูงขึ้นเสี่ยงต่อการเป็นโรคหัวใจขาดเลือด และยังเป็นพิษโดยตรงต่อกล้ามเนื้อหัวใจอีกด้วย

สำหรับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสังคมไทยนั้น พบว่าคนไทยมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาช้านานแล้ว โดยมักดื่มในเทศกาลและวาระต่าง ๆ และมีความเชื่อเรื่องการดื่มสุราเพื่อสุขภาพ เช่น ยาดอง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นที่นิยม ได้แก่ เบียร์ สุราขาว สุรายี่ห้อไทย และเหล้าองุ่น และเพศชายมีปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าเพศหญิง โดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีการบริโภคมาจากความอยากลอง กลุ่มเพื่อน สังคมและวัฒนธรรม ความเชื่อ กระแสสื่อโฆษณา และความเครียด และจากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ คนไทยประมาณ ๑๐.๓ ล้านคน นิยมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ ๓.๓ ล้านคน ดื่มทุกวันหรือเกือบทุกวัน และนักดื่มในกลุ่มเด็กและเยาวชนนับวันมีอัตราเพิ่มสูงขึ้น

เมื่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเครื่องดื่มที่ก่อให้เกิดการเสพติด เป็นสาเหตุของการเกิดโรคต่าง ๆ และเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจราจร รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และปัญหาความยากจนแล้ว **เครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงมิใช่สินค้าธรรมดาเหมือนสินค้าโดยทั่วไปจึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมเป็นการเฉพาะ**

๒. มาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยกฎหมาย

๒.๑ มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ[๑]

สำหรับในต่างประเทศส่วนใหญ่นั้นได้กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายในการที่จะควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สำคัญคือ **การลดนักดื่มหน้าใหม่ การลดปริมาณการดื่มของประชากรโดยรวมและการลดอันตรายจากการดื่ม** โดยใช้มาตรการในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

๑) **มาตรการกำหนดราคาและภาษี** ได้แก่ ***การขึ้นภาษีสุรา***

๒) **มาตรการการควบคุมการเข้าถึงและการหาซื้อ** ได้แก่ ***การจำกัดอายุขั้นต่ำในการซื้อหรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์*** ประเทศที่ใช้มาตรการนี้ เช่น ชิลี เบลาลูส อียิปต์ ยูเครน ซามัว ฮอนดูลัส หมู่เกาะโซโลมอน และบางรัฐของสหรัฐอเมริกา กำหนดอายุที่ ๒๑ ปี ไอซ์แลนด์ ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ สวีเดน กำหนดอายุที่ ๒๐ ปี รัสเซีย อังกฤษ กำหนดอายุที่ ๑๘ ปี ฝรั่งเศส เบลเยียม อิตาลี แกมเบีย แทนซาเนีย กำหนดอายุที่ ๑๖ ปี ***การจำกัดวันและเวลาจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์*** ประเทศที่ใช้มาตรการนี้ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ นอร์เวย์ ฟินแลนด์ สวีเดน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อินโดนีเซีย เป็นต้น ***การจำกัดสถานที่จำหน่ายหรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์*** ประเทศส่วนใหญ่ทั่วโลกห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในหลาย ๆ สถานที่ เช่น สถานศึกษา สถานบริการสาธารณสุข สถานที่ราชการ สำนักงาน ยานพาหนะขนส่งมวลชน สถานที่ชมการแข่งขันกีฬา ถนนหรือสวนสาธารณะ สถานที่จัดกิจกรรมบันเทิง ประเทศที่ใช้มาตรการนี้ คือ นอร์เวย์ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย *การจำกัดความหนาแน่นของร้านจำหน่าย และมาตรการผูกขาดการขายปลีกโดยรัฐ*

๓) **มาตรการควบคุมการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย** ได้แก่ *การห้ามโฆษณา* ประเทศที่ห้ามการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยสิ้นเชิง เช่น แอลจีเรีย อียิปต์ เอริเทรีย จอร์แดน อิหร่าน อิเควทอเรียลกินี บางส่วนของอินเดีย และไนจีเรีย ไอซ์แลนด์ นอร์เวย์ *การจำกัดการโฆษณา และการควบคุมเนื้อหาโฆษณา*

๔) **มาตรการปรับเปลี่ยนบริบทและสิ่งแวดล้อมในการดื่ม** ได้แก่ *การห้ามขายแก่ผู้มึนเมา การฝึกอบรมความรับผิดชอบทางกฎหมายของผู้ให้บริการ การบังคับใช้กฎหมาย ณ จุดขาย และการห้ามพกพาหรือดื่มในที่สาธารณะ*

๕) **มาตรการลดและป้องกันปัญหาสังคมที่เกิดจากการดื่ม** เช่น *การควบคุมผู้ดื่มแล้วขับ* ได้แก่ มาตรการสุ่มตรวจระดับแอลกอฮอล์จากลมหายใจในผู้ขับขี่

---

[๑] บัณฑิต ศรไพศาล และจุฑาภรณ์ แก้วมุงคุณ, **การควบคุมปัญหาแอลกอฮอล์ด้วยกฎหมาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) หน้า ๑๔-๒๗.

ยานพาหนะ การลดเกณฑ์ขั้นต่ำที่ถูกกฎหมายของปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดขณะขับขี่ การยึดใบอนุญาตขับขี่ การบริการทางสังคมสำหรับผู้ขับรถในขณะเมาสุรา และการกำหนดเกณฑ์แอลกอฮอล์ในเลือดเท่ากับศูนย์ในเยาวชน

๖) **มาตรการด้านการศึกษาและการรณรงค์** ได้แก่ *การให้ความรู้เรื่องแอลกอฮอล์ในสถานศึกษา การสนับสุนนกิจกรรรมหรืองานต่าง ๆ ที่ปลอดแอลกอฮอล์ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณะ และการติดฉลากคำเตือน*

๗) **มาตรการทางสังคมในชุมชน** ได้แก่ *การสร้างชุมชนเข้มแข็ง*

๘) **มาตรการรักษาและให้บริการช่วยเหลือโดยเร็ว** ได้แก่ *การให้การบำบัดระยะสั้น (Brief Intervention) แก่ผู้ขับขี่ที่เป็นกลุ่มเสี่ยง การให้การรักษาแก่ผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับแอลกอฮอล์ กลุ่มให้การช่วยเหลือกันและกัน (Self Help Group) การบังคับให้ผู้กระทำผิดซ้ำ ๆ เข้ารับการบำบัด*

๙) **มาตรการควบคุมการบริโภคในบริบทระหว่างประเทศ** ได้แก่ *มาตรการยกเว้นสินค้าบุหรี่ สุรา ออกจากเงื่อนไขเขตการค้าเสรี และมาตรการลดอิทธิพลของกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจสุราข้ามชาติ*

๒.๒ มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย

สำหรับมาตรการทางกฎหมายที่ประเทศไทยใช้ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นได้มีหลักการในลักษณะประการต่าง ๆ โดยกระจายอยู่ในกฎหมายหลาย ๆ ฉบับด้วยกัน อันประกอบไปด้วยมาตรการในเชิงป้องกันและมาตรการที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาการบริโภคและผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

๑) <u>พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓</u>

“สุรา” หมายความรวมถึง วัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ซึ่งสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุราหรือซึ่งดื่มกินไม่ได้ แต่เมื่อได้ผสมกับน้ำหรือของเหลวอย่างอื่นแล้ว สามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา (มาตรา ๔) ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุรา มีภาชนะ หรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาต (มาตรา ๕) ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตทำสุราปฏิบัติตามวิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในเรื่องกรรมวิธีการทำ วัตถุดิบ ระยะเวลาและวิธีการเก็บ ชนิดและแรงแอลกอฮอล์ จำนวนสุราที่ให้ทำและขายในท้องที่ที่กำหนด (มาตรา ๕ ทวิ) ห้ามมิให้ผู้ใดนำสุราเกินกว่า ๑ ลิตร เข้ามาในราชอาณาจักร เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาต (มาตรา ๖) ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตทำสุรานอกจากทำสุราสำหรับใช้ในบ้านเรือนต้องเสียภาษีก่อนขนสุราออกจากโรงงาน โดยการปิดแสตมป์สุราที่ภาชนะบรรจุสุรา (มาตรา ๗) ให้ผู้นำสุราเข้ามาในราชอาณาจักรต้องเสียภาษีสุราโดยปิดแสตมป์สุราที่ภาชนะบรรจุสุรา เว้นแต่สุรานั้นมีปริมาณไม่เกิน ๑ ลิตร และได้เปิดภาชนะที่บรรจุแล้ว

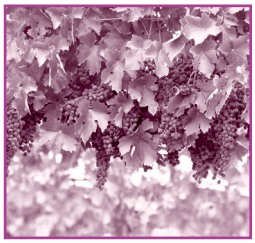

(มาตรา ๘) ห้ามมิให้ผู้ใดทำการขนสุราที่ยังมิได้เสียภาษีโดยถูกต้องออกจากโรงงานสุรา เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาต (มาตาม ๑๓) ห้ามมิให้ผู้ใดทำการขนสุราตั้งแต่ ๑๐ ลิตร ขึ้นไป เว้นแต่จะได้รับอนุญาต (มาตรา ๑๔) ให้ผู้ทำการขนสุราที่ทำในราชอาณาจักร เกินกว่า ๑ ลิตร แต่ไม่ถึง ๑๐ ลิตร เข้าในหรือออกนอกเขตท้องที่ที่กำหนดต้อง ได้รับใบอนุญาต (มาตรา ๑๕) ห้ามมิให้ผู้ใดขายสุราหรือนำสุราออกแสดงเพื่อขาย เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาต (มาตรา ๑๗) ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ ๓ (สำหรับการขายสุราทุกชนิด ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่า ๑๐ ลิตร) หรือประเภทที่ ๔ (สำหรับการขายสุราที่ทำในราชอาณาจักร ครั้งหนึ่งเป็นจำนวนต่ำกว่า ๑๐ ลิตร) ขายสุรา ได้แต่เฉพาะภายในเวลาที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา ๒๐) ห้ามมิให้ผู้ได้รับ ใบอนุญาตขายสุราทำการเปลี่ยนแปลงสุรา โดยเอาสุราอื่นใด น้ำ ของเหลว หรือวัตถุอื่นใด เจือปนลงหรือเปลี่ยนแปลงภาชนะบรรจุสุรา เว้นแต่ผู้ซื้อได้ร้องขอให้เปลี่ยนแปลงสุรา เพื่อดื่มในขณะนั้น (มาตรา ๒๓) ห้ามมิให้ผู้ใดทำหรือขายเชื้อสุรา เว้นแต่จะได้รับ ใบอนุญาต (มาตรา ๒๔) ห้ามมิให้ผู้ใดมีเชื้อสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะเป็นผู้ได้รับ ใบอนุญาต (มาตรา ๒๕)

กฎกระทรวงการคลังกำหนดเวลาขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ ๓ และประเภทที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๔๘ ออกตามความในมาตรา ๒๐ และมาตรา ๔๗ (๔) แห่งพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. ๒๔๙๓ กำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ ๓ และประเภทที่ ๔ จำหน่ายสุราได้เฉพาะภายในเวลาตั้งแต่ ๑๑.๐๐ นาฬิกา ถึง ๑๔.๐๐ นาฬิกา และตั้งแต่เวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา ถึง ๒๔.๐๐ นาฬิกา

๒)<u>พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒</u>

กำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถต้องไม่เสพหรือเมาสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่น (มาตรา ๑๐๒ (๓)) ในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถผู้ใด ในขณะปฏิบัติหน้าที่มีสารอยู่ในร่างกายอันเกิดจากการเสพสุราหรือของมึนเมาอย่างอื่น กำหนดให้ผู้ตรวจการ (ข้าราชการสังกัดกรมการขนส่งทางบกซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้มีหน้าที่ตรวจการขนส่ง) พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ มีอำนาจตรวจ ทดสอบ สั่งให้รับการตรวจ หรือทดสอบว่าผู้นั้นมีสารนั้น ๆ อยู่ในร่างกายหรือไม่ (มาตรา ๑๐๒ ทวิ)

๓)<u>พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒</u>

ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น (มาตรา ๔๓ (๒)) ในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ขับขี่ขับรถในขณะเมาสุรา ให้ผู้ตรวจการตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกและผู้ตรวจการตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นหยุดรถและสั่งให้มีการทดสอบ (มาตรา ๔๓ ตรี) ในกรณีที่ผู้ตรวจการพบว่าผู้ขับขี่ขับรถในขณะเมาสุรา ให้ผู้ตรวจการส่งตัวผู้นั้นพร้อมพยานหลักฐานในเบื้องต้นแก่พนักงาน

สอบสวนโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกิน ๖ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่พบการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินคดีต่อไป (มาตรา ๔๓ จัตวา) ในกรณีที่เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าผู้ขับขี่ขับรถในขณะเมาสุรา ให้สั่งให้มีการทดสอบผู้ขับขี่ดังกล่าวว่าเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นหรือไม่ หากผู้ขับขี่ไม่ยอมให้ทดสอบให้มีอำนาจกักตัวไว้ดำเนินการทดสอบได้ภายในระยะเวลาเท่าที่จำเป็นแห่งกรณีเพื่อให้การทดสอบเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว และเมื่อผู้นั้นยอมให้ทดสอบแล้วผลปรากฏว่าไม่ได้ขับรถในขณะเมาสุราให้ปล่อยตัวไปทันที การทดสอบนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา ๑๔๒) ให้ผู้ที่ฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่กรณีสั่งให้ผู้ขับขี่หยุดรถหรือกรณีสั่งให้มีการทดสอบความสามารถในอันที่จะขับขี่หรือขับรถในขณะเมาสุรา ถ้าไม่เป็นความผิดที่กำหนดโทษไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ ต้องรับโทษปรับครั้งละไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๕๔) ให้ผู้ขับขี่ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ตรวจการที่ให้มีการทดสอบการเมาสุราต้องรับโทษปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๕๗/๑) **ให้ผู้ที่ฝ่าฝืนขับรถในขณะเมาสุราต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๕,๐๐๐ บาท ถึง ๒๐,๐๐๐ บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่มีกำหนดไม่น้อยกว่า ๖ เดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องรับโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑๐๐,๐๐๐ บาท และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่มีกำหนดไม่น้อยกว่า ๑ ปี หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ต้องรับโทษจำคุกตั้งแต่ ๒ ปี ถึง ๖ ปี และปรับตั้งแต่ ๔๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑๒๐,๐๐๐ บาท และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่มีกำหนดไม่น้อยกว่า ๒ ปี หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ และถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องรับโทษจำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึง ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๖๐,๐๐๐ บาท ถึง ๒๐๐,๐๐๐ บาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ (มาตรา ๑๖๐ ตรี)**

กฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๓๗) การทดสอบผู้ขับขี่ว่าเมาสุราหรือไม่ ให้ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี่โดยใช้วิธีการ คือ **ตรวจวัดลมหายใจ ตรวจวัดจากปัสสาวะ และตรวจวัดจากเลือด** การตรวจวัดจากปัสสาวะหรือจากเลือดให้ใช้ในกรณีที่ไม่สามารถทดสอบจากการตรวจวัดลมหายใจได้เท่านั้น และกรณีที่ต้องทดสอบโดยวิธีตรวจวัดจากเลือดให้ส่งตัวผู้ขับขี่ไปยังโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด และทำการเจาะเลือดภายใต้การกำกับดูแลของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเวชกรรม **ถ้ามีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดดังนี้ “ให้ถือว่าเมาสุรา”**

(๑) กรณีตรวจวัดจากเลือด เกิน ๕๐ มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์

(๒) กรณีตรวจวัดจากลมหายใจหรือปัสสาวะ ให้เทียบปริมาณแอลกอฮอล์โดยใช้ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นเกณฑ์มาตรฐานคือ

(ก) กรณีตรวจวัดจากลมหายใจให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับ ๒,๐๐๐

(ข) กรณีตรวจวัดจากปัสสาวะ ให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับเศษ ๑ ส่วน ๑.๓

๔) <u>พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖</u>

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส (มาตรา ๔) ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์ (มาตรา ๒๖ (๑๐))

๕) <u>พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑</u>

“เครื่องดื่มแอลกอฮอล์” หมายความว่า สุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา ทั้งนี้ ไม่รวมถึงยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น (มาตรา ๓)

ให้มี**คณะกรรมการนโยบายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติ** มีอำนาจหน้าที่ เช่น กำหนดนโยบาย แผนงาน และการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกี่ยวกับมาตรการด้านภาษี รวมทั้งมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตลอดจนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี (มาตรา ๕)

ให้มี**คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์** มีอำนาจหน้าที่ เช่น เสนอนโยบาย แผนงาน และการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อคณะกรรมการ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ ฉลาก พร้อมทั้งข้อความคำเตือนสำหรับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิต หรือนำเข้า เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการกำหนดเวลาขาย สถานที่ห้ามขาย วิธีหรือลักษณะการขายที่ต้องห้าม สถานที่หรือบริเวณห้ามบริโภค และสิ่งอื่นใดที่ใช้เป็นการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (มาตรา ๑๐)

ให้มีการจัดตั้ง**สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์** ขึ้นในกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข มีอำนาจหน้าที่ เช่น ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ และคณะกรรมการควบคุม ดำเนินการหรือสนับสนุนให้มีการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบาย รวมทั้งแผนงานและมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง แล้วรายงานให้คณะกรรมการควบคุมทราบ

และพิจารณาเสนอคณะกรรมการ (มาตรา ๒๔) ให้ผู้ผลิตหรือนำเข้าจัดให้มีบรรจุภัณฑ์ฉลาก พร้อมทั้งข้อความ คำเตือนสำหรับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตหรือนำเข้า (มาตรา ๒๖) ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณ วัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลและร้านขายยาตามกฎหมายว่าด้วยยา สถานที่ราชการ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นร้านค้าหรือสโมสร หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง หรือร้านค้าในบริเวณสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง สวนสาธารณะของทางราชการที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชนโดยทั่วไป และสถานที่อื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา ๒๗) ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัน หรือเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ยกเว้นกรณีการขายของผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือตัวแทนของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าไปยังผู้ขายซึ่งได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยสุรา (มาตรา ๒๘) ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์ บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้ (มาตรา ๒๙) ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยวิธีการหรือในลักษณะใช้เครื่องขายอัตโนมัติ การเร่ขาย การลดราคาเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการขาย ให้หรือเสนอให้สิทธิในการเข้าชมการแข่งขัน การแสดง การให้บริการการชิงโชคการชิงรางวัล หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดเป็นการตอบแทนแก่ผู้ซื้อ หรือแก่ผู้นำหีบห่อหรือสลากหรือสิ่งอื่นใดเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาแลกเปลี่ยนหรือแลกซื้อ โดยแจก แถม ให้ หรือแลกเปลี่ยนกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือกับสินค้าอื่น หรือการให้บริการอย่างอื่นแล้วแต่กรณี หรือแจกจ่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในลักษณะเป็นตัวอย่าง หรือเป็นการจูงใจสาธารณชนให้บริโภค รวมถึงการกำหนดเงื่อนไขการขายในลักษณะที่เป็นการบังคับซื้อโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือโดยวิธีหรือลักษณะอื่นใดตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา ๓๐) ห้ามมิให้ผู้ใดบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณวัด หรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา เว้นแต่เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนา สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลและร้านขายยาตามกฎหมายว่าด้วยยา ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นที่พักส่วนบุคคล สถานที่ราชการ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นที่พักส่วนบุคคล หรือสโมสร หรือการจัดเลี้ยงตามประเพณี สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นที่พักส่วนบุคคลหรือสโมสร หรือการจัดเลี้ยงตามประเพณี หรือสถานศึกษาที่สอนการผสมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิงหรือร้านค้าในบริเวณสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง สวนสาธารณะของทางราชการที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชนโดยทั่วไป และสถานที่อื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา ๓๑)

ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือแสดงชื่อหรือเครื่องหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อันเป็นการอวดอ้างสรรพคุณหรือชักจูงใจให้ผู้อื่นดื่มโดยตรงหรือโดยอ้อม การโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ใด ๆ โดยผู้ผลิตให้กระทำได้เฉพาะการให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้เชิงสร้างสรรค์สังคม โดยไม่มีการปรากฏภาพของสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ เว้นแต่เป็นการปรากฏของภาพสัญลักษณ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือสัญลักษณ์ของบริษัทผู้ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นเท่านั้น ทั้งนี้ความข้อนี้มิให้ใช้บังคับกับการโฆษณาที่มีต้นกำเนิดนอกราชอาณาจักร (มาตรา ๓๒)

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๒ ออกตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา ยกเว้นการขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

๓. สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนามาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

นับแต่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ เพิ่มโทษผู้ขับขี่ขับรถในขณะเมาสุรา และ**พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะได้มีผลบังคับใช้**เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เป็นต้นมา **รัฐสามารถควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยสามารถควบคุมการโฆษณาส่งเสริมการขาย จำกัดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากเด็ก จำกัดวัน สถานที่จำหน่าย และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตลอดจนมีบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมายอย่างรุนแรง อย่างไรก็ตาม พบว่าการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังคงประสบกับสภาพปัญหาอยู่บ้าง โดยส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้ อันเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ** อาทิ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔๒ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้มีการทดสอบผู้ขับขี่ ในกรณีที่เห็นว่าผู้ขับขี่ขับรถในขณะเมาสุรา และมีบทกำหนดโทษสำหรับผู้ขับขี่ที่ฝ่าฝืนคำสั่งไว้ในมาตรา ๑๕๔ ปรับครั้งละไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าได้มีผู้ขับขี่จำนวนมากที่ฝ่าฝืนไม่ยินยอมให้มีการทดสอบหรือมีการกระทำความผิดซ้ำ ๆ โดยไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษ หรือกรณีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดห้ามมิให้มีการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางศาสนา ยกเว้นการจำหน่ายในโรงแรมเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจนั้น พบว่ามีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศต่างใช้ข้อยกเว้นนี้เป็นช่องทางในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันดังกล่าว เป็นต้น

สำหรับ**แนวทางพัฒนามาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์**นั้น ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒[๒] โดย**กำหนดบทลงโทษผู้ขับขี่ที่ปฏิเสธการทดสอบการเมาสุรา** โดยให้ถือว่าได้ขับรถในขณะเมาสุรา หรือกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้โดยสารที่ร่วมทางมากับผู้ขับขี่ที่ขับรถในขณะเมาสุรา โดยให้ถือว่าเป็นผู้สนับสนุนผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น หรือกรณีเมาสุราจากร้านอาหาร สถานบันเทิง เมื่อเกิดอุบัติเหตุและสามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ก่อเหตุบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาจากสถานที่ดังกล่าว ให้ถือว่าผู้ประกอบการมีความผิดเท่ากับผู้ก่อเหตุ (ปัจจุบันอยู่ระหว่างการศึกษาข้อมูล) นอกจากนี้พบว่ามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศสามารถนำมาเป็นตัวอย่างเพื่อพัฒนามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยได้ตัวอย่างเช่น การจำกัดความหนาแน่นของจุดจำหน่าย การกำหนดให้เจ้าของสถานบริการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีหน้าที่ในการดูแลรักษาความปลอดภัยรอบ ๆ บริเวณ การกำหนดบทลงโทษผู้ขับขี่ขับรถในขณะเมาสุราที่กระทำความผิดซ้ำ โดยจำกัดใบอนุญาตประกอบอาชีพบางประเภท เช่น ขับรถนักเรียนในเวลาจำกัด การจ่ายเงินบำรุงรักษาถนน และการจำกัดความเร็วในการขับรถภายหลังการกระทำความผิด เป็นต้น

๔. บทสรุป

ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยมาตรการทางกฎหมายโดยเฉพาะแต่เพียงด้านเดียวนั้นจะไม่สามารถสัมฤทธิผลได้ตามวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ หากแต่ต้องคำนึงถึงมาตรการอื่น ๆ **ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของจารีตประเพณีและสังคมไทยควบคู่กันไปด้วย ในขณะเดียวกันก็ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยจึงจะบังเกิดผลสำเร็จ** ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมการขนส่งทางบก และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และที่สำคัญคือภาคประชาชนซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคนไทยทุกคนจะได้ตระหนักถึงโทษและพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และช่วยกันรณรงค์ ป้องกัน และควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ห่างไกลจากสังคมทั้งนี้เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีคุณภาพต่อไป ๑

[๒] ตัวอย่างของกฎหมายจราจรที่จะแก้ไขเพิ่มโทษ ข้อมูลจากมูลนิธิเมาไม่ขับ www.ddd.or.th

เอกสารอ้างอิง

- บัณฑิต ศรไพศาล และจุฑาภรณ์ แก้วมุงคุณ, การควบคุมปัญหาแอลกอฮอล์ด้วยกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.)
- สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ www.thaiantialcohol.com, www.thaiantitobacco.com
- มูลนิธิเมาไม่ขับ (Don't Drive Drunk Foundation) www.ddd.or.th
- สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า www.stopdrink.com
- ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) www.cas.or.th